

ВИСНОВКИ. Вікова динаміка показників рухової підготовленості дітей віком від 4 до 6 років у представників різного типу тілобудови (соматотипу) і статі має суттєві розбіжності. Так дівчатка даного віку суттєво відстають у всіх показниках рухової підготовленості від однолітків – хлопчиків. Крім того в багатьох випадках у хлопчиків спостерігається погіршення результатів в період з 5 до 6 років, тоді як у дівчаток такої тенденції не виявлено.

ПОДАЛЬШИЙ НАПРЯМОК НАШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ буде спрямований на розробку диференційованих методик фізичного виховання дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арефьев В. Г. Физична культура в школі (молодому спеціалісту). Навч. посібник [для студ. навч. закладів 2-4 рівнів акредитації. - 3-е вид. перероб. і доп.] / В. Г. Арефьев, Г. А. Єдинак. - Кам'янець-Подільський: «Рута», 2007. - 248 с.
2. Вільчковський Е.С. Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навчальний посібник для студентів дошкільних факультетів вищих навчальних закладів. – 2-е видання переробки і доповнення. – Суми, 2004. – С. 244 – 250.
3. Беляк Ю. Морфологічні ознаки як критерій індивідуалізації занять оздоровчої спрямованості для жінок / Беляк Ю. – К.: Теорія і методика фізичного виховання і спорту. № 1., 2008. – С. 33 – 36.
4. Конституция и физическое здоровье человека / [Сонькин В. Д., Зайцева В. В., Куличевский Д. В. и др.] // Физическая культура индивида : сб. науч. тр. ; Под общ. Ред В. Д. Сонькина. – М. : 1994. – С. 6-20.
5. Кончин Н. С. Физиологические основы физического воспитания в связи с индивидуальными особенностями организма : автореф. дис. ... докт. мед наук / Н. С. Кончин. – М., 2000. – 51 с.
6. Кротов Г. В. Диференційоване програмування розвитку рухових здібностей дівчат початкової школи з урахуванням соматотипу : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / Г. В. Кротов. – К., 2010. – 21 с.

УДК 378.091.12.011.3-051:796

Кузьменко В.Ю.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СУТНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ НАУКОВО-ПРЕДМЕТНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті зазначено, що формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки спрямовано на оволодіння студентами знаннями, професійно значущими вміннями і навичками, які забезпечать успішну адаптацію до застосування фізичних вправ і природних чинників з профілактичною і лікувальною метою у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих та інвалідів.

Ключові слова: формування професійної компетентності, майбутні фахівці з фізичної реабілітації, дисципліни циклу науково-предметної підготовки.

Кузьменко В.Ю. Сущность формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по физической реабилитации в процессе изучения дисциплин цикла научно-предметной подготовки. В статье отмечено, что формирование профессиональной компетентности будущих специалистов по физической реабилитации в процессе изучения дисциплин цикла научно-предметной подготовки направлено на овладение студентами знаниями, профессионально значимыми умениями и навыками, которые обеспечивают успешную адаптацию к применению физических упражнений и естественных факторов с профилактической и лечебной целью в комплексном процессе восстановления здоровья, физического состояния и работоспособности больных и инвалидов.

Ключевые слова: формирование профессиональной компетентности, будущие специалисты по физической реабилитации, дисциплине цикла научно-предметной подготовки.

Kuzmenko V.Y. The essence of formation of professional competence of future specialists in physical rehabilitation in the process of scientific subject training. The article states that the formation of professional

competence of specialists in physical rehabilitation in the study of the cycle scientific subject training aimed at mastering knowledge, professional skills and relevant skills that will ensure successful adaptation to physical exercise and environmental factors as a prophylactic and therapeutic purposes in the complex process of restoration of health, physical condition and ability to work sick and disabled.

Key words: formation of professional competence, future specialists in physical rehabilitation, cycle scientific subject training.

У сучасний період одним з пріоритетних напрямів модернізації системи вищої фізкультурної освіти вважається перехід до компетентісно орієнтованої освіти, який в першу чергу визначає вимоги до кадрових ресурсів галузі фізичної реабілітації відповідно до потреб і запитів сьогодення. Викладене обумовлює пошук нових принципів організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, в основі яких лежить інтеграція науково-предметної, технологічної й методичної складових, що становлять зміст вищої фізкультурної освіти.

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах покликана сприяти розвитку їх творчих здібностей, самореалізації, вдосконаленню професійної майстерності, зростанню кваліфікації, забезпеченню можливості диверсифікації трудової діяльності, можливості перепідготовки, а також продовження освіти в системі неперервної вищої фізкультурної освіти або багаторівневої підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Вища фізкультурна освіта є дуже важливою для розвитку особистості, створення сприятливих умов для соціального розвитку фахівців з фізичної реабілітації та їх самореалізації у суспільстві.

Робота виконана відповідно до плану НДР Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Метою дослідження було охарактеризувати сутність формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки.

Основні завдання дослідження:

Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури та інформації з мережі Інтернет щодо сутності формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки.

Результати дослідження. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що поняття «компетентність» (competentia – приналежність по праву) ученими розглядається передусім з точки зору «володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь, висловлювати вагому, авторитетну думку, обізнаність, авторитетність у певній галузі». У дослідженнях науковців наголошується на важливій характеристиці цієї категорії: competence – «законно прийнята здатність загальноприйнятого авторитету здійснювати певні акти або дії у конкретних умовах, коло повноважень». Звідси, компетентний – «це той, що знає, досвідчений у певній галузі; що має право відповідно до своїх знань і повноважень робити або вирішувати що-небудь, судити про що-небудь, має право вирішувати питання». Це розуміння сутнісних характеристик компетентності стало базисним у багатьох теоретичних і прикладних дослідженнях, педагогічних теоріях. З опорою саме на нього вивчалися конкретні властивості компетентності як умови професіоналізму, механізми її формування і функціонування.

У енциклопедичних словниках поняття «компетентність» тлумачиться як характеристика особистості, що володіє знаннями, а також навичками і уміннями у певній галузі діяльності. Нерідко вчені прагнуть надати соціальний статус поняттю «компетентність» і розглядають його як міру відповідності знань, умінь і досвіду осіб певного соціально-професійного статусу реальному рівню складності виконуваної роботи. У цьому сенсі поняття «компетентність» ототожнюється з поняттям «кваліфікація», з характеристикою рівня знань і умінь.

Традиційно словом «кваліфікація» у вищій освіті позначалася конкретна професія. Вважаємо, що кваліфікація є комплексною характеристикою якості праці фахівця з фізичної реабілітації, що зумовлюється його освітньо-кваліфікаційним рівнем і фаховою підготовкою за певним напрямом. Кваліфікації випускників вищих навчальних закладів, які засвідчені дипломами про вищу професійну

освіту, забезпечують їм можливість здійснення різних видів професійної діяльності, визначених державним освітнім стандартом вищої професійної освіти в частині державних вимог до мінімуму освіти й рівня підготовки випускників.

Терміном «компетентність» визначають рівень, міру обізнаності фахівця у своїй професійній діяльності, а також набуті навички роботи. Автори видання «Професійна компетентність педагога» вважають, що «можна виділити ряд аспектів компетентності: змістовний – знання, досвід, уміння, повноваження; предметний – конкретна сфера життєдіяльності, в якій вона проявляється; рівневий – орієнтація на певну повноту знань, досвіду, умінь, повноважень (що дозволяє говорити про відповідну міру компетентності); юридично-правовий – фіксованість можливості займатися певною професійною діяльністю (і, відповідно, – потрібної для цього міри компетентності) в тих або інших законодавчих актах; особистісний – включає самооцінку людиною своєї відповідності цим вимогам («відповідаю, підходжу») та її активна діяльність щодо досягнення певної мети і результатів [2, с. 7].

Вивчення і аналіз літературних джерел з проблеми формування професійної компетентності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації свідчить, що сутність і зміст цього поняття є об'єктом розбіжностей між психологами, педагогами, фізіологами, фахівцями-реабілітологами, оскільки немає єдиного підходу до визначення поняття «професійна компетентність фахівця з фізичної реабілітації».

Зважаючи на різноманітні тлумачення поняття «професійна компетентність», можна тлумачити її як високу міру професіоналізму, як одну з найважливіших сторін професійної культури працівника.

І.А. Кох і В.А. Орлов визначають поняття «професійна компетентність» як необхідну сукупність технічних, економічних, політологічних, етичних, соціально-психологічних знань і умінь працівника, включаючи його здатність творчо мислити, уміння передбачати результати своєї діяльності і критично оцінити їх наслідки, грамотно володіти інноваційними технологіями в умовах ринкових стосунків [5]. Нам імпонує те, що гуманітарна складова усе впевненіше стає невід'ємним атрибутом професійної компетентності.

У психолого-акмеологічних дослідженнях професійна компетентність розглядається в якості головного когнітивного компонента підсистеми професіоналізму особистості, сфери професійного ведення суб'єкта праці, системи знань, що постійно оновлюється, кола вирішуваних проблем або питань, що дозволяє виконувати професійну діяльність з високою продуктивністю [1, с. 7]. Було відмічено, що структура і зміст професійної компетентності багато в чому визначається специфікою виконуваної професійної діяльності.

Інтеграційний характер категорії «професійна компетентність», її залежність від специфіки професійної діяльності визначають її системні зв'язки з іншими видами компетентності.

Визначення поняття «професійна компетентність» залежно від наукових підходів російських дослідників подано у таблиці 1 [7].

Таблиця 1

Визначення поняття «професійна компетентність» залежно від наукових підходів російських дослідників

Науковий підхід	Формулювання поняття, основні параметри	Автор визначення
Акмеологічний підхід	система, що включає аспекти філософського, психологічного, соціологічного, культурологічного і особового порядку; професійна компетентність припускає введення людини в загальнокультурний світ цінностей, і саме в цьому просторі людина реалізує себе як фахівець і професіонал	К.О. Абульханова-Славська, Т.Г. Браже Н.С. Розов
Психолого-акмеологічний підхід	головний когнітивний компонент підсистеми професіоналізму діяльності, сфера професійного ведення, система знань, що постійно розширюється та дозволяє здійснювати професійну діяльність з високою продуктивністю; підвищення рівня компетентності служить стимулом до формування нових навичок і умінь, тобто до зростання	Б.Г. Анан'єв А.А. Бодальов А.А. Деркач А.І. Донцов В.Г. Зазикін Е.А. Климов

	професійної майстерності, а також позитивно впливає на мотивацію особистісних досягнень; постійне прагнення особистості до саморозвитку виступає важливим показником і одночасно умовою професійної компетентності; невід'ємними складовими професійної компетентності фахівця є професіоналізм діяльності і професіоналізм особистості, які, у свою чергу, базуються на високій мотивації досягнення	А.К. Маркова А.Л. Нікі-форов І.Н. Семенов
Системний підхід	психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально, володіння людиною здатністю і умінням виконувати певні трудові функції, що полягають в результатах праці людини; професійна компетентність розглядається як поняття, близьке професіоналізму, і як характеристика конкретної людини (чи її дій, наприклад «компетентне рішення»), індивідуальна характеристика міри відповідності вимогам професії	Н.В. Кузьміна А.К. Маркова
Діяльнісний підхід	сукупність професійних знань, а також засоби виконання професійної діяльності; нерозривна єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення професійної діяльності, професійних функцій, при якій основні параметри професійної компетентності задаються функціональною структурою професійної діяльності, що включає ряд теоретичних і практичних умінь: аналітичних, прогностичних, проектних, рефлексивних, організаторських, комунікативних та ін.	Е.Ф. Зеєр Л.М. Мітіна А.К. Маркова І.А. Колєсні-кова

Проблема професійної компетентності активно вивчається ученими. Професійна компетентність розглядається як характеристика якості підготовки фахівця, потенціалу ефективності трудової діяльності. Існуючі на сьогодні в зарубіжній літературі визначення професійної компетентності як «поглибленого знання», «стану адекватного виконання завдань», «здібності до актуального виконання діяльності» (G.K. Britell, R.M. Jueger, W.E. Blank) і інші не повною мірою конкретизують зміст цього поняття. На нашу думку, професійна компетентність фахівця з фізичної реабілітації розглядається як володіння людиною здатністю і умінням виконувати певні трудові функції, спрямовані на відновлення втрачених функцій організму чи окремих органів та на відновлення фізичних якостей людини.

Для фахівців з фізичної реабілітації у структурі професійної компетентності традиційно можна виділити два основні компоненти: 1) професійні знання, якими фахівець з фізичної реабілітації оволодів у процесі навчання, підвищення кваліфікації і накопичення досвіду; 2) трудові навички і уміння, якими фахівець з фізичної реабілітації оволодів і які розвивалися у процесі практичної діяльності.

Головною складовою професійної компетентності є професійні знання. У вищих навчальних закладах, що мають великий освітній потенціал, здійснюється формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки. На жаль, з позицій сьогодення наявність диплому про здобуття вищої фізкультурної освіти не завжди може служити гарантією професійної компетентності, успішного професійного становлення.

В.Р. Веснін виділяє чотири види професійної компетентності: 1) функціональна, яка характеризується професійними знаннями і умінням їх реалізовувати; 2) інтелектуальна – вона виражається в здатності аналітично мислити і здійснювати комплексний підхід до виконання своїх обов'язків;

3) ситуативна, яка дозволяє діяти відповідно до ситуації; 4) соціальна – припускає наявність комунікативних і інтеграційних здібностей.

Поняття «професійна компетентність» нерозривно пов'язане з поняттям «професіоналізм». Професіоналізм зазвичай ототожнюється з практичною доцільністю, не залежною від соціально-моральних аспектів трудової діяльності. Професіоналізм є центральним поняттям для розуміння

професійної компетентності особистості [4]. Професіоналізм фахівця з фізичної реабілітації відрізняється від професіоналізму вченого, лікаря, політика та інших фахівців.

У Словнику з професійної освіти поняття «професія» тлумачиться як «вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом спеціальних теоретичних знань та практичних навичок, набутих в результаті фахової підготовки, досвіду роботи» [6, с. 276].

Ми будемо використовувати поняття «професія» у визначенні, яке подають М.С. Герцик, О.М. Вацеба [3]. Вчені тлумачать професію як «своєрідну сукупність умінь, навичок, видів діяльності, особистих захоплень та зацікавлень людини, що служить джерелом заробітку, сприяє виявленню творчих здібностей і реалізації власних та суспільних устремлінь» [3, с. 84]. Професія визначає місце людини у соціальній структурі й є джерелом її духовного і матеріального благополуччя. Професія найчастіше пов'язана з освітою, колом інтересів, потребами, вона накладає відбиток на особу, її світогляд, поведінку тощо.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що поняття «майбутній фахівець з фізичної реабілітації» розглядається по-різному. Його визначають:

як «особистість, що протягом періоду навчання у вищому навчальному закладі відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня оволодіває певними знаннями, уміннями та навичками, котрі дозволять їй у професійній діяльності використовувати фізичні вправи, масаж та природні чинники як найбільш природовідповідні засоби відновлення здоров'я людини, її загального оздоровлення і покращення якості життя» (Н.О. Белікова); як «цілісну, всебічно розвинену особистість, якій притаманні індивідуальні орієнтири у ставленні до здоров'я, професійні здібності щодо організації здорового способу життя» (О.І. Міхєєнко); як «особистість, яка цілеспрямовано здобуває у вищих навчальних закладах кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку до подальшої професійної реабілітаційної діяльності» (Л.П. Сущенко).

ВИСНОВКИ. Сутність формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки фахівців з фізичної реабілітації пов'язана з підготовкою студентів до цілеспрямованого підбору засобів і форм лікувальної фізичної культури, розробки методик застосування фізичних вправ на ранніх етапах лікування, планування і виконання програми подальшого функціонального відновлення і фізичної дієздатності хворого, виявлення і розширення резервних можливостей організму, тренування його і підготовки до фізичних навантажень на роботі і у побуті, повернення до активної участі у житті суспільства. Професійна компетентність фахівця з фізичної реабілітації визначає успішність виконання професійної діяльності, його готовність і здатність ефективно виконувати свою роботу. Разом з цим, підготовка професійно компетентних кадрів важлива для узгодження попиту і пропозиції на ринку праці, для забезпечення ефективної зайнятості населення. У процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації важливо акцентувати увагу на стимулюванні професійного самовиховання, розвитку ініціативи та особистісного стилю реабілітаційної діяльності з урахуванням індивідуальності і рівня підготовки.

ПЕРСПЕКТИВИ. Розробити методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення дисциплін циклу науково-предметної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ангеловский А. А. Профессиональная компетентность как необходимое условие профессионализма (психолого-акмеологический анализ) [Текст] / А. А. Ангеловский // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы междунар. науч. конф. (г. Уфа, июнь 2011 г.). – Уфа : Изд-во «Лето», 2011. – С. 7-13.
2. Вишневский Ю. Р. Профессиональная компетентность педагога / Ю. Р. Вишневский и др. – Екатеринбург : Изд-во УГТУ-УПИ, 2003. – 320 с.
3. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання та спорт»: [навчальний посібник] / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Львів: Українські технології, 2002. – 232 с.
4. Деркач А. А. Психология развития профессионала / А. А. Деркач, В. Г. Зазыкин, А. К. Маркова – М. : РАГС, 2000. – 186 с.

5. Кох И. А. Профессиональная компетентность в структуре профессиональной подготовки рабочих / И. А. Кох, В. А. Орлов // <http://vestnik.uapa.ru/ru-ru/issue/2011/01/12/>
6. Професійна освіта: Словник: [навчальний посібник] / За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
7. Профессиональная компетентность специалиста // Режим доступа: http://edu.dvgups.ru/metdoc/cgu/psiholog/psish_truda/metod/u_p/frame/1.htm.

УДК 796. 922. 092. 29 – 057. 874

Лазаренко М.Г.

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

ТЕОРЕТИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДУ РЕЗУЛЬТАТУ В ЛИЖНИХ ГОНКАХ У СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті на основі проведеного теоретико-педагогічного аналізу робіт різних авторів та власних досліджень розглянуто характеристику складу результату в лижних гонках, визначено основні складові результату в лижних гонках. Спортивний результат в лижних гонках оцінюється як самим спортсменом, так і суспільством з урахуванням рівня змагань, складу учасників, рівня конкуренції, умов, що склалися в результаті змагань.

Ключові слова: Результат, лижні гонки, фактори, тренування, старшокласник, спостереження, тренер, змагання, конкуренти, спорт, конкуренція, наука, траса.

Лазаренко Н.Г. Теоретико-педагогические аспекты состава результата в лыжных гонках у старшеклассников. В статье на основании проведенного теоретического анализа работ разных авторов и собственных исследований рассмотрена проблема состава результата в лыжных гонках, определены основные составные результата в лыжных гонках. Спортивный результат в лыжных гонках оценивается как самим спортсменом, так и обществом с учетом уровня соревнований, состава участников, уровня конкуренции, условий, которые сложились в результате соревнований.

Ключевые слова: Результат, лыжные гонки, факторы, тренировки, старшеклассник, наблюдение, тренер, соревнования, конкуренты, спорт, конкуренция, наука, трасса.

Lazarenko M.G. Theoretical and pedagogical aspects of the composition results in ski racing at senior. The article based on our theoretical analysis of works of different authors and our own research deals with the problem of result in ski racing, have been identified key components result in ski racing. Athletic performance in ski racing rated by athletes themselves, and society with the level of competition, participants, the level of competition, the conditions that developed as a result of competitions.

Key words: Result, ski racing, factors, trainings, senior, watching, coach, competitions, competitors, sport, competition, science, track.

Постановка проблеми. Вищі досягнення в сучасному спорті, як і перемога на Олімпійських іграх, доступні лише спортсменам які не тільки мають унікальні природні здібності, але й зумівши їх розвинути завдяки багаторічній раціонально спланованій підготовці. Але й цього не достатньо для успішного виступу: необхідний високоякісний спортивний інвентар, позитивні кліматичні та погодні умови і відповідний психологічний стан.

Протягом багатьох років фахівці досліджують фактори, що впливають на підвищення результатів у лижних гонках, намагаються виявити тенденції підвищення результатів та вищих досягнень. Але кількість факторів, що визначають цей феномен, така велика, що спортивна практика спростовує навіть самі сміливі прогнози. Кожні чергові масштабні змагання – чемпіонати світу, Олімпійські ігри – дають нові світові та олімпійські рекорди, неочікувані і яскраві перемоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До наукової розробки проблеми складу результату в спорті зробив вагомий внесок відомий діяч сучасної спортивної науки України Платонов В.М. Однак, нинішній час вимагає нових досліджень і публікацій, яких наразі не достатньо, що послужило причиною